

*Задачей науки должно быть познание того,
что должно быть, а не того, что есть.*
Л. Н. Толстой

Ефективність управління персоналом на підприємстві

УДК 004.78:378.147

Мельник В. І.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ПРИ РОЗРОБЦІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ "РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА"

Анотація. Розглянуто сутність технологічного підходу до навчання. Представлено методичні рекомендації з використання технологічного підходу до розробки дистанційного навчального курсу "Регіональна економіка".

Аннотация. Рассмотрена сущность технологического подхода к обучению. Представлены методические рекомендации по использованию технологического подхода к разработке дистанционного учебного курса "Региональная экономика".

Annotation. The essence of the technological approach to training is considered. Methodical recommendations about use of the technological approach to working out of a remote educational course "Regional economy" are presented.

Ключові слова: технологічний підхід, педагогічна технологія, дистанційне навчання, регіональна економіка, електронний підручник.

У сучасних умовах інтеграції України в європейське й світове співтовариство, приєднання вітчизняної системи вищої освіти до Болонського процесу актуальною проблемою є оновлення змісту економічної освіти, що дозволить наблизити підготовку фахівців до вимог ринкової економіки. Процеси глобалізації економіки та світового ринку праці вимагають від сучасного економіста фундаментальної економічної освіти, сформованого економічного мислення, самостійності, самоефективності, вміння адаптуватися до змін ринку через здатність до постійного оновлення своїх знань.

У зв'язку з цим необхідне використання технологічного підходу в освіті, що дозволить змінити саму парадигму освіти і найбільш ефективно реалізувати можливості, закладені в нових педагогічних технологіях.

Технологічний підхід до навчання сьогодні активно розробляється вітчизняною та закордонною педагогікою: йому присвячені роботи Беспалько В. П., Бершадського М. Є.,

Боголюбова В. І., Вербицького А. А., Загрекової Л. В., Капустіна Н. П., Кларіна М. В., Матвієнка П. І., Москаленка П. Г., Пехоти О. М., Пилиповського В. Я., Селевко Г. К., Л. Андерсона, Дж. Блока, Б. Блума, Т. Гилберта, Р. Мейджора, Т. Сакамото та ін.

Однак, незважаючи на значну увагу та широку дослідженість проблеми впровадження технологічного підходу до сфери вищої освіти України, невирішеним залишається питання методичного забезпечення викладання навчальних дисциплін на засадах технологічного підходу.

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка методичних рекомендацій щодо використання технологічного підходу при розробці дистанційного навчального курсу "Регіональна економіка".

Технологічний підхід відкриває нові можливості для концептуального та проєктувального освоєння різних галузей та аспектів освітньої, педагогічної, соціальної діяльності; він дозволяє:

- з більшою визначеністю передбачати результати і керувати педагогічними процесами;
- аналізувати і систематизувати на науковій основі наявний практичний досвід і його використання;
- комплексно вирішувати освітні й соціально-виховні проблеми;
- забезпечувати сприятливі умови для розвитку особистості;
- зменшувати ефект впливу несприятливих обставин на людину;
- оптимально використовувати наявні в розпорядженні ресурси;
- вибирати найбільш ефективні та розробляти нові технології й моделі для вирішення виникаючих соціально-педагогічних проблем.

Однак слід зазначити, що технологічний підхід до освітніх і педагогічних процесів не можна вважати універсальним, він лише доповнює наукові підходи педагогіки, психології, соціології, соціальної педагогіки, політології та інших напрямків науки й практики.

До визначення терміна "педагогічна технологія" існує багато підходів, узагальнюючи які це поняття можна визначити як системний метод створення, застосування та визначення всього процесу викладання й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (ЮНЕСКО) [1].

До істотних ознак педагогічної технології Загрекова Л. В. [2] відносить діагностичне цілестворення, коригованість, цілісність, гарантоване досягнення поставлених цілей.

Технологічний підхід до навчання має на меті конструювання навчального процесу, відштовхуючись від заданих вихідних установок: соціального замовлення, освітніх

орієнтирів, цілей навчання, змісту навчання. Специфіка педагогічної технології полягає в тому, що в ній навчальний процес повинен гарантувати досягнення поставлених цілей. Основою послідовної орієнтації навчання на мету є оперативний зворотний зв'язок, що пронизує весь навчальний процес.

За В. П. Беспалько [3], педагогічна технологія дає опис, проект процесу формування особистості студента й повинна містити діагностичні цілі та зміст навчання, дидактичні процеси й організаційні форми навчання. Компонентами дидактичного процесу є: мотивація як створення стійкого інтересу студента до навчальної діяльності й перетворення зовнішніх цілей у внутрішні потреби; пізнавальна діяльність студента, тільки в результаті якої відбувається засвоєння знань; керування нею викладачем, способи якого залежать від мети навчання.

В останнє десятиліття широке розповсюдження одержала система дистанційної освіти, чому сприяє ряд факторів і, насамперед, – оснащення освітніх установ потужною комп'ютерною технікою й розвиток мережі Internet.

Вивчаючи закордонний досвід, можна виділити такий важливий аспект дистанційної освіти: в ній викладач виступає не в ролі розповсюджувача інформації (як це традиційно прийнято), а в ролі консультанта, порадирика, іноді навіть колеги того, кого він навчає. Це спонукає студентів до активної розумової й практичної діяльності у процесі оволодіння навчальним матеріалом. Вони беруть активну участь у процесі навчання, привчаються мислити самостійно, висувати свою точку зору, моделювати реальні ситуації.

Сучасний етап розвитку Української вищої школи характеризується дуже інтенсивним взаємопроникненням методик освіти західної школи в українську й навпаки. Для сучасного етапу характерне створення провідними вищими навчальними закладами своїх філій. Це різко розширює ринок освітніх послуг і заощаджує кошти, вкладені в освіту, але й призводить до погіршення якості освіти, якщо не внести корективи в методи освіти. Можливе погіршення якості освіти обумовлено такими факторами:

можливою відсутністю у філіях достатньої кількості кваліфікованих педагогічних кадрів;

неможливістю швидкого створення необхідної матеріальної навчально-лабораторної бази у філії;

економічною недоцільністю розгортання у філії повнокомплексних лабораторних комплексів і лекційних мультимедійних систем через невелику кількість студентів;

відсутність у філіях традицій і досвіду постановки й проведення науково-дослідних і навчальних робіт й експериментів.

Вирішення даної проблеми можливе на підставі впровадження у сферу освіти дистанційного навчання на базі нових інформаційних технологій і сучасного підходу до створення й функціонування навчального процесу.

Головною проблемою розвитку дистанційного навчання є створення нових методів і технологій навчання, що відповідають телекомунікаційному середовищу спілкування. У цьому середовищі яскраво проявляється та обставина, що студенти не просто пасивні споживачі інформації, а у процесі навчання вони створюють власне розуміння предметного змісту навчання.

У зв'язку із цим вимагають перегляду методики навчання, моделі діяльності й взаємодії викладачів і студентів. Успішне створення й використання дистанційного навчального курсу "Регіональна економіка" повинне починатися із глибокого аналізу цілей навчання, дидактичних можливостей нових технологій передачі інформації, вимог до дистанційних технологій з погляду вивчення конкретної дисципліни, корегування критеріїв навченості.

Дидактичні особливості навчального курсу дистанційного навчання "Регіональна економіка" обумовлюють нове розуміння й корекцію цілей його впровадження, які можна позначити в такий спосіб:

стимулювання інтелектуальної активності студентів за допомогою визначення цілей вивчення й застосування матеріалу, а також залучення студентів у відбір, пророблення й організацію матеріалу;

посилення навчальної мотивації, що досягається шляхом чіткого визначення цінностей і внутрішніх причин, що спонукають вчитися;

розвиток здатностей і навичок навчання й самонавчання, що досягається розширенням і поглибленням навчальних технологій і прийомів.

Варто підкреслити особливу важливість визначення цілей навчального курсу. Для побудови чіткого плану дистанційного навчального курсу "Регіональна економіка" необхідно:

1. Визначити, якими знаннями, вміннями та навичками володіють студенти до початку вивчення дисципліни, тобто чи мають вони необхідну навчальну базу для опанування матеріалу з даної дисципліни.

2. Визначити перелік професійних компетенцій, які повинні сформуватися у студентів після вивчення навчальної дисципліни "Регіональна економіка".

3. Визначити зміст теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни в межах кожного модуля і теми, що надасть можливість сформувати у студентів необхідні професійні компетенції.

4. Спроекувати діяльність студентів, що дозволить сформувати необхідні професійні компетенції.

Дуже важливо домагатися того, щоб поставлені цілі допомагали визначити, що очікується від студентів після вивчення цієї дисципліни. Конкретизація цілей дозволяє дати уявлення про те, які професійні компетенції студент повинен опанувати після вивчення кожної теми.

Розроблений і реалізований підхід до дистанційного навчання полягає в такому:

перед початком дистанційного навчання здійснюється психологічне тестування студента з метою розробки індивідуального підходу до навчання;

навчальний матеріал подається у структурованому виді, що дозволяє студенту одержати систематизовані знання з кожної теми навчальної дисципліни.

Зміст пропонованого до освоєння навчального курсу дистанційного навчання "Регіональна економіка" повинен бути педагогічно відпрацьований, систематизований та складатися з комплексу психологічних тестів, програми навчання й електронного підручника, що задовольняє вищевикладеним принципам.

Електронний підручник містить навчальні матеріали для дистанційного навчання, розділений на незалежні теми-модулі, кожна з яких дає цілісне уявлення про певну тематичну галузь і сприяє індивідуалізації процесу навчання, тобто студент може вибрати з варіантів навчання: вивчення повного навчального курсу з навчальної дисципліни або вивчення тільки конкретних тем.

Електронний підручник з навчального курсу "Регіональна економіка" відповідає тематичному плану дисципліни згідно з робочою програмою навчальної дисципліни. Кожен модуль містить:

найменування теми;

навчальні питання і їхню нормативну трудомісткість;

цілі занять;

методичні вказівки про порядок і послідовність вивчення теми модуля;

використовувані навчальні матеріали;

завдання й тести для самоперевірки, а також посилення на правильні відповіді, щоб студенти могли перевірити своє розуміння навчального матеріалу й управляти своїм навчанням;

завдання й тести для підсумкового контролю.

Навчальний курс розрахований на певний строк вивчення, залежно від його трудомісткості. Керуючись програмою навчання й методичними вказівками, студент складає персональний план навчання та здійснює вивчення дисципліни згідно з цим планом.

Таким чином, проведені дослідження щодо теоретичних основ формування технологічного підходу у викладанні навчальної дисципліни "Регіональна економіка" дозволили обґрунтувати необхідність його використання через послідовну орієнтацію на чітко визначені цілі. Побудоване дистанційне навчання з навчального курсу "Регіональна економіка" є педагогічною технологією, цілком заснованою на використанні інформаційних і комунікаційних технологій, що дозволяє змінити саму парадигму навчання й найбільш ефективно реалізувати можливості, закладені в нових педагогічних технологіях, з метою підвищення якості підготовки фахівців.

Література: 1. Глоссарий терминов по технологии образования. – Париж : ЮНЕСКО, 1986. – 124 с. 2. Загрекова Л. В. Основы педагогических технологий / Л. В. Загрекова // Высшее образование в России. – 1997. – № 4. – С. 97–108. 3. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько. – М. : Ин-т проф. обр. РАО, 1995. – 336 с.

*Стаття надійшла до редакції
27.04.2010 р.*

УДК 378.147

**Гонтарева І. В.
Тищенко Д. О.**

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ТРЕНІНГУ ЗА ФАХОМ "ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА"

Анотація. Розглянуто визначення понять компетенція, компетентність, проведено аналіз класифікацій компетенцій, запропоновано класифікацію та перелік компетенцій, формування яких відбувається під час проведення тренінгу бакалаврів та магістрів за фахом "Економіка підприємства".

Аннотация. Рассмотрены определения понятий компетенция, компетентность, проведен анализ классификаций компетенций, предложена классификация и перечень компетенций, формирование которых происходит во время проведения тренинга бакалавров и магистров по специальности "Экономика предприятия".

Annotation. Definitions of such concepts as competence ("competentsia" and "competentist") are considered; the analysis of classifications competencies is carried out; classification and the list of competencies the formation of which occurs during carrying out of training of bachelors and masters on a specialty "Enterprise economy" is offered.

Ключові слова: компетенція, компетентність, компетентний фахівець, тренінг за фахом.

Великого значення сьогодні набувають питання підготовки компетентного фахівця з економіки. І це викликано не тільки підписанням Україною відповідних документів Болонського процесу, але й реаліями сьогодення на ринку праці в Україні. Роботодавці вважають, що в сучасних високодинамічних умовах зовнішнього середовища вони не мають можливості витратити на професійну підготовку випускників на робочому місці два-три роки, тому формування необхідних компетенцій фахівця повинно відбуватися під час навчання у ВНЗ, щоб на робоче місце приходила людина, яка має відповідний рівень компетентності.

З метою переведення набутих знань у компетенції у процесі навчання можуть використовуватись різні методи активізації, але, на погляд авторів, найбільш дієвою з них є проведення тренінгів за фахом, головною метою яких є формування у студентів компетенцій, необхідних кваліфікаційному рівню бакалавра чи магістра для виконання професійних завдань на робочому місці.

Незважаючи на те, що сьогодні проблематикою компетентнісного підходу в освіті займається велика кількість вітчизняних та закордонних вчених, таких, як Д. Равен [1], В. Хутмакер [2], І. Зімня [3], А. Хуторський [4], О. Сидоренко [5], М. Боритко [6], Е. Іванова [7], В. Пузиревський [8], А. Карманчіков [9], А. Бермус [10], а також такі поважні суспільні організації, як ЮНЕСКО, Рада Європи, інститут Делфі, на сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначень понять компетенція, компетентність, а також єдиного їх класифікаційного переліку.

Тому метою даної статті є визначення понятійного апарату в галузі формування компетентного фахівця, а також визначення класифікації та переліку компетенцій, відпрацювання яких необхідно провести під час тренінгу бакалаврів та магістрів з економіки підприємства.

М. Боритко [10] відзначає, що компетенція – це наперед задана вимога до освітньої підготовки учня, характеристика його професійної ролі, компетентність – міра відповідності цій вимозі, ступінь освоєння компетенції, особистісна характеристика людини.

І. Зімня [3] зауважує, що компетенції як деякі внутрішні, потенційні, приховані психологічні новоутворення (знання, уявлення, програми (алгоритми) дій, системи цінностей і відносин) проявляються в компетентностях людини.

А. Хуторський [4] зазначає, що компетенція – відчужена, заздалегідь задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки учня, необхідна для його ефективної продуктивної діяльності в певній сфері. Компетентність – володіння учнем відповідною компетенцією, що включає його особистісне відношення до неї й предмета діяльності. Компетентність – якість особистості (сукупність якостей), що уже є в учня й мінімальний досвід діяльності в заданій сфері. Компетентність – сукупність особистісних якостей учня (ціннісно-значущих орієнтацій, знань, вмінь, навичок, здібностей), обумовлених досвідом його діяльності в певній соціально- й особистісно-значущій сфері.

Е. Іванова [7] підкреслює, що, як правило, компетентність розглядається як володіння відповідною компетенцією, тобто сукупністю взаємозалежних знань, вмінь, навичок і відносин, пов'язаних із предметом навчання, що дозволяють виконувати цілеспрямовані й результативні дії з ним.